

PRIKAZI KNJIGA

Vid Vukasović, Dragoljub Todić, **ENVIRONMENTAL LAW IN SERBIA**,
Kluwer Law International BV, The Netherlands, 2012, pp. 402.

Sadržinski ova knjiga, objavljena od strane jednog od najpoznatijih svetskih izdavača pravne literature, pokriva sve oblasti pravnog regulisanja zaštite životne sredine u Republici Srbiji, a pored toga obuhvata i prikaz propisa od samo posrednog značaja po životnu sredinu, kako bi strani čitalac jasnije sagledao mesto i ulogu srpskog pravnog sistema zaštite životne sredine. Međutim, ova knjiga se ne može posmatrati samo kao skup propisa sabranih na jednom mestu, već i kao teoretski uobličena studija o stanju prava životne sredine u Srbiji u savremenom trenutku. Tome u prilog govori način na koji je pisana, utemeljeno i argumentovano, ali i reputacija njenih autora, koji su među vodećim nacionalnim naučnim autoritetima za pitanja pravnog regulisanja zaštite životne sredine.

Struktura knjige je uslovljena vrstom izlaganja i njenom osnovnom namenom – upoznavanjem stranih čitalaca sa pravnim regulisanjem zaštite životne sredine u Srbiji. S obzirom da se radi o delu koje je u velikoj meri enciklopedijskog karaktera, izražen je nužno jedan informativan i sumaran pristup, sa naglaskom na što većoj pokrivenosti svih postojećih pravnih propisa i terminologije, ne samo onih neposredno vezanih za životnu sredinu, već i posredno, preko zakona

koji uređuju pitanja odgovornosti za štetu uopšte, prostorno planiranje i druga pitanja. Kritička razmatranja sažeta su i svedena na neophodnu meru, dok je akcenat na što jasnijem i sistematičnijem pristupu u izlaganju mnoštva sadržanih informacija.

U uvodu se daje kratak pregled opštih informacija o Srbiji, i to ne samo o njenim osnovnim ekološkim problemima, već i o geografiji i stanovništvu, političkoj istoriji i sadašnjoj političkoj strukturi, ekonomskim, društvenim i kulturnim pokazateljima. Zatim se u odeljku o osnovnim principima ekološkog prava govori o pravu na zdravu životnu sredinu kao ustavnom pravu građana i o ustavnim nadležnostima republike, autonomnih pokrajina i opština. Pored ovih ustavnih odredbi povezanih sa osnovnim principima zaštite životne sredine, autori se dalje osvrću i na strateški okvir nacionalne ekološke politike i prava, kao i uopšteno na principe sadržane u različitim nacionalnim dokumentima od strateškog značaja. Sledi kratak istorijski pregled propisa koji su u prošlosti donošeni u vezi sa zaštitom životne sredine, a zatim je, kroz pregled zakona dat, spisak nadležnosti vlade i lokalne samouprave u oblikovanju ekološkog prava i politike. Konačno, uvod se završava odeljkom

koji je posvećen izvorima prava životne sredine, međunarodnim i nacionalnim.

Prvi deo knjige posvećen je pravnim propisima o zaštiti životne sredine u različitim oblastima. Prvo poglavlje posvećeno je opštim pitanjima, a podeljeno je na posebne odeljke o zakonodavstvu koje se odnosi na zagađivanje, u koje spadaju pitanja procene uticaja na životnu sredinu, strateške procene životne sredine, integrisane prevencije zagađivanja i kontrole i upravljanja rizicima, o pristupu informacijama i učešću javnosti na polju životne sredine, sistemu upravljanja životnom sredinom i ekološkim menadžmentom, izvršenju i pravnom usklađivanju. Na kraju ovog poglavlja je data sažeta kritička ocena efikasnosti postojećeg pravnog sistema. Ostala poglavlja prvog dela odnose se na ekosistemske delove prirodne sredine, i na pojedine domene zaštite (vodni resursi, otpad, zemljište, buka, štetno zračenje, otrovne materije i racionalno korišćenje energije).

Drugi deo knjige posvećen je očuvanju i upravljanju prirodom. On se bavi pravnim propisima koji se odnose na zaštitu spomenika prirode i njihovih sastavnih ambijentalnih delova, kulturnih spomenika kao tvorevina ljudskih ruku, zatim na zaštitu pejzaža, nacionalnih parkova i rezervata, biljnog i životinjskog sveta, poljoprivrednih resursa. U okviru ovog poglavlja analizirani su i propisi o biotehnologiji, šuma, lovu i ribolovu, mineralnim bogatstvima. Princip izlaganja je isti kao i u prvom delu, terminološki se razjašnjavaju i postojećim pravnim propisima sadržinski definišu pojmovi vezani za pojedina pitanja.

Treći deo posvećen je planiranju korišćenja zemljišta, to jest prostornom planiranju. On takođe sledi metodologiju prethodna dva dela, gde se prvo izlažu opšti zakonski akti, a zatim se prelazi na minucioznu analizu propisa povezanih sa organizacijom i izgradnjom prostora.

Četvrti deo posvećen je svakako najvažnijem ali i najkontroverznijem pravnom pitanju u oblasti životne sredine, pitanju odgovornosti za štetu nanetu životnoj sredini. Podeljen je na pitanja o građanskoj, krivičnoj i ostalim oblicima odgovornosti (privrednim prestupima i prekršajima).

Peti deo odnosi se na pravne postupke koje pojedinci imaju na raspolaganju u pravnom sistemu Republike Srbije, poput upravnih i sudskih, redovnih i vanrednih, ali i pojedinih alternativnih oblika rešavanja sporova, poput medijacije, institucije ombudsmana ili poverenika za informacije od javnog značaja.

Važno je istaći da, iako naziv knjige govori o pravu Srbije, na svakom relevantnom mestu mogu se pronaći reference vezane za međunarodne i regionalne propise i ugovore u oblasti životne sredine. Time se pravni sistem Srbije postavlja u širi kontekst opšteg sistema zaštite životne sredine u Evropi (posebno u odnosu na EU) i šire u svetu.

Može se zaključiti da su autori napisali korisnu knjigu namenenu naučnoj i široj javnosti u inostranstvu u kojoj je na sažet i informativan način obrađeno pravno regulisanje zaštite životne sredine u Republici Srbiji. Na taj način olakšano je pravniciima sa engleskog govornog područja da se upoznaju sa ovom problematikom na jednom mestu, bez mukotrpnog pretraživanja

pojedinih zakona i akata, kojih u ovoj oblasti ima već mnogo. Postavljanjem svih propisa u kontekst regionalnog i među-narodnog ekološkog prava, upotpunjena je slika o njihovoj relevantnosti i poziciji u hijerarhijskom sistemu pravnih propisa uopšte. Prikazom proceduralnih pravila koja pružaju mogućnosti građanima da zaštite svoja proklamovana prava na zdravu životnu sredinu kroz sudske, upravne ili druge alternativne pravne postupke, ova

knjiga se može posmatrati i kao priručnik svakom pojedincu u njegovom nastojanju da reši probleme životne sredine kojima je lično pogođen ili za koje je zainteresovan. Pored toga ona će biti od koristi naučnim, istraživačkim i poslovnim krugovima koji se interesuju za propise o životnoj sredini u Srbiji, svako prema svome nahođenju i potrebama.

Mihajlo VUČIĆ

Joseph S. Nye Jr, **THE FUTURE OF POWER**, PublicAffairs, New York, 2011, pp. 301

“Budućnost moći” je poslednja u nizu knjiga Džozefa Naja, harvardskog profesora i autora bez koga se celovito proučavanje savremenih zbivanja u oblasti međunarodnih odnosa ne može zamisliti. Upravo on je u terminologiju međunarodnih odnosa uveo pojam „meke moći“ (*soft power*) pod kojom podrazumeva sposobnost da se oblikuju preferencije bez posezanja za silom ili plaćanjem, odnosno tvrdom moći. U knjizi “Budućnost moći” autor akcenat stavlja na „pametnu moć“ (*smart power*), za koju tvrdi da nije samo meka moć broj dva, već da predstavlja sposobnost da se meka i tvrda moć udruže u delotvorne strategije koje će biti primenjivane u različitim kontekstima.

Nesporno je da ova knjiga predstavlja značajan doprinos razumevanju fenomena moći u svetskoj politici. Međutim onaj ko je čitao neka od ranijih dela profesora Naja, nemoguće je da ne primeti mnoštvo ponovljenih konstatacija i

primera. Naime, sam autor, u predgovoru, ističe da je ova knjiga kulminacija njegovog promišljanja na temu koja ga preokupira već dve decenije – budućnost američke moći u kontekstu predviđanja o američkom deklinizmu (opadanju moći) i „usponu ostalih“. Tako će ovim delom pokušati da pruži odgovor na pitanja šta će se dogoditi sa američkom moći ili kineskom moći ili sa moći nedržavnih aktera u sajber dobu (*cyberage*). Stil autora karakteriše analitičnost u obradi postavljene teme, uz navođenje mnoštva primera, koji služe da podupru izneti stav. Takođe, primetna je njegova težnja da saopšteni zaključci budu odmereni i izbalansirani.

U strukturnom smislu knjiga je podeljena na tri dela, odnosno sedam poglavlja, a sadrži i predgovor i zaključak.

Prvi deo nosi naslov “Vrste moći” i čine ga sledeća poglavlja: šta je moć u globalnim odnosima, vojna moć, ekonomska moć i meka moć. Na samom